

روبرت جامپس ۋاللىر (ئامېرىكا)

كوڭۇر ۋىكتە قالغان چۈش

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

روبرت جامپس ۋالېر (ئامېرىكا)

15
1712.45
2

كوژ رولتە مانغان چۈش

تەرجىمە قىلغۇچى: ياسىن سىيىت

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

廊桥遗梦/(美)沃勒著;亚森·斯依提译. —乌鲁木齐:
新疆人民出版社,2004.12
ISBN 7-228-09135-3

I. 廊… II. 沃… ②亚 III. 长篇小说—美国—现代
—维吾尔语(中国少数民族语言)
IV. 1712.45

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2004)第 127742 号

责任编辑: 热合曼·马木提
责任校对: 热娜·阿不利米提
封面设计: 艾克拜尔·沙力

廊桥遗梦(维吾尔文)

(美)罗伯特·詹姆斯·沃勒著
亚森·斯依提译

新疆人民出版社出版
(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮编:830001)
新疆新华书店发行
乌鲁木齐天平印刷厂印刷
850×1168 毫米 32 开本 5.5 印张
2005 年 3 月第 1 版 2005 年 3 月第 1 次印刷
印数: 1 — 3060

ISBN 7-228-09135-3 定价:8.50 元

خەلقنىڭ - ئىنساننىڭ - رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ پائالىيەتلىرىنىڭ رەھبەرلىكى.

خەلقنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى - 2001 - يىلى.

رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.

رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.

رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.

رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.

رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.

رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.

رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.

رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.

رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.

رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.

رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.

رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.
رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكىنىڭ رەھبەرلىكى.

تى. ئىككىسى ئۇدۇلۇمدا ئولتۇردى. تالادا ئاستا - ئاستا قاراڭ.
خۇ چۈشۈپ قار ئۇچقۇنداپ يىغىۋاتاتتى.

ئۇلار ماڭا ناۋادا مەن بۇ ۋەقەلىكنى يازماسلىق قارارىغا
كەلسەم، 1965 - يىلى مادىزىن ناھىيىسىدە يۈز بەرگەن ئىش-
لارنى ۋە شۇنىڭدىن كېيىنكى يىگىرمە تۆت يىل ئىچىدە بولۇپ
ئۆتكەن مۇشۇ ئىشقا مۇناسىۋەتلىك ھەرقانداق تەپسىلاتلارنى ئاش-
كارىلىماسلىقىمنى ئىلتىماس قىلدى. مەن ماقۇل بولدۇم، بۇ
ئورۇنلۇق تەلەپ ئىدى. نېمىلا دېگەن بىلەن بۇ ۋەقەلىك ماڭا
ئەمەس ئۇلارغا مەنسۇپ ئىدى.

ئۇلارنىڭ گېپىنى پۈتۈن دىققىتىم بىلەن ئاڭلىدىم، جاۋاب
بېرىش قىيىن بولغان بەزى مەسىلىلەرنى سورىدىم، ئۇلار تىن-
ماي سۆزلەيتتى. كارولىن نەچچە قېتىم ئۆزىنى تۇتالماي يىغلاپ
تاشلىدى. مەن جونسون يىغىدىن ئۆزىنى ئارانلا تۇتۇپ ئولتۇرات-
تى. ئۇلار ماڭا بىر قېتىم ھۆججەتلەرنى، قىيىۋېلىنغان ژۇر-
نال بەتلىرىنى ۋە ئاپىسى فرانسىسكانىڭ كۈندىلىك خاتىرىسىدىن
بىرنى بەردى.

كۈتكۈچى ياتاققا كىرىپ - چىقىپ قەۋەتلىرىمىزنى لىقلاپ
قوياتتى. ئۇلارنىڭ بايانىدىن بەزى كۆرۈنۈشلەر كۆز ئالدىمدا
جانلاندى. تىل پەقەت ئوبراز ئارقىلىقلا پەيدا بولىدۇ. ئۇلارنىڭ
گەپ - سۆزلىرىنى ئاڭلىدىم. ئالاھىدە تۈن ئىسپىدىن سەل
ئاشقاندا، بۇ ۋەقەلىكنى ھېكايە قىلىپ يېزىپ چىقىشقا ھېچبول-
مىغاندا ئورۇنۇپ بېقىشقا ماقۇل بولدۇم. بىر نەپەس بىلەن
بۇ ۋەقەلىكنى خەلقىئالەم ئالدىدا ئاشكارىلاش قارارىغا كې-
لىش ئۇلار ئۈچۈن ئاسان ئىش ئەمەس، بۇ ئۇلارنىڭ ئاپىسىغا،
شۇنداقلا دادىسىغا بېرىپ تاقىلىدىغان نازۇك ئىش ئىدى. مەن
بىلەن كارولىن ئىككىسى بۇ ۋەقەلىكنى ئاشكارىلىۋەتسە بەزىبىر
قوپال، يالغان - ياۋىداق گەپ - سۆزلەرنىڭ ئوتتۇرىغا چىقىپ
قالدىغانلىقىنى ھەمدە رىچارد بىلەن فرانسىسكا جونسون ئەر -

خوتۇنلارنىڭ كىشىلەر قەلبىدىكى ئوبرازىنىڭ بىر پۇلغا ئالغۇ-
 سىز بولۇپ كېتىدىغانلىقىنى ئېتىراپ قىلىشتى. بۇ كىشى
 ئۇلار ئوتلۇق ۋەدىلەرگە خالىغانچە ۋاپاسزلىق قىلىنىۋات-
 قان، مۇھەببەت ئويۇن - چاقچاق ئورنىدا قارىلىۋاتقان بۈگۈنكى
 بۇ دۇنيادا ئالاھىدە ئەھمىيەتكە ئىگە بۇ ۋەقەلىكىنى يەنىلا
 ئاشكارىلاش كېرەك دەپ ھېسابلىغانىدى، مەن شۇ چاغدا بۇ
 نۇقتىغا ئىشەنگەنىدىم، ئەمدى تېخىمۇ ئىشەندىم، ئۇلارنىڭ مۇل-
 چەزى توغرا ئىدى. بۇ كىشىلەر تەبىئەتتە بىر تەرەپتىن
 تەتقىق قىلىش ۋە يېزىش جەريانىدا ئۆزۈم تەلپ قىلىپ
 مىڭ ۋە كارولىن بىلەن ئۈچ قېتىم كۆرۈشتۈم. ئۇلار ھەر
 قېتىم قىلچە ۋايسماي ئىئوۋاغا كەلدى. چۈنكى ئۇلار ۋەقەلىك-
 نىڭ ئەينەن بايان قىلىنىشىنى ئۈمىد قىلاتتى. بىز بەزىدە
 پاراڭلىشاتتۇق، بەزىدە ماشىنىنى ئاستا ھەيدەپ سىرتلارغا چى-
 قاتتۇق، ئۇلار ماڭا ۋەقەلىكتە بەلگىلىك ئورۇن تۇتىدىغان جاي-
 لارنى كۆرسىتىپ بېرەتتى. ئۇلار ۱۹۵۱ - يىلى
 بۇ ھېكايىنى يېزىشتا مىڭ بىلەن كارولىننىڭ ياردىمىدىن
 سىرت تۆۋەندىكىلەرگە ئاساسلاندىم: فرانسىسكا جونسوننىڭ
 كۈندىلىك خاتىرىسى، ئامېرىكىنىڭ غەربىي شىمال رايونى، بو-
 لۇپمۇ ۋاشىنگتون شتاتىغا قاراشلىق سېئاتل بىلەن بېللىنھامدا
 ئېلىپ بېرىلغان تەكشۈرۈش، ئىئوۋا شتاتىغا قاراشلىق مادىزون
 ناھىيىسىگە قىلىنغان داۋراڭسىز زىيارەت، روبېرت كىنكاينىڭ
 فوتو سۈرەتچىلىككە دائىر ماقالىلىرىدىن يىغىۋېلىنغان ئەھۋال-
 لار، ھەر ئىككىسى ئۇرۇنل تەھرىر بۆلۈملىرىنىڭ ياردەملىرى،
 پىليونكا ۋە فوتو - ئاپپارات ئۈسكۈنىلىرى ياسايدىغان كارخانا
 ئىگىلىرى ئەمەن ئەتكەن تەپسىلاتلار، بۇنىڭدىن باشقا كىنكاينىڭ
 يۇرتى ئوھىئو شتاتىغا تەۋە بائېنسۋېردىكى بوۋايلار بىلەن ئۆتكۈ-
 زۇلگەن چوڭقۇر مەزمۇنلۇق سۆھبەتلەر، كىنكاينىڭ بالىلىق
 چاغلىرى ھېلىھەم ئۇلارنىڭ ئېسىدە بار ئىكەن. ئۇلارنىڭ

نۇرغۇن تەكشۈرۈشلەرنى ئېلىپ بارغان بولساممۇ بوشلۇق يەنىلا كۆپ ئىدى. بۇ ئەھۋالدا تەسەۋۋۇرغا ئازراق تاياندىم. ئەقىلغا مۇۋاپىق ھۆكۈم ئارقىلىق شۇنداق قىلدىم. بۇ كىنكا يىلەن فرانسىسكاغا بولغان چوڭقۇر چۈشەنچىدىن ھاسىل بولغان ھۆكۈم ئىدى. بولۇپ ئۆتكەن ئىشلارنى ئاساسەن ئىگىلەپ بولغانلىقىمغا ئىشەنچىم كامىل ئىدى.

كىنكاينىڭ ئامېرىكىنىڭ شىمالىي قىسمىنى توغرىسىغا كېسىپ ئۆتكەن ساياھىتى توغرىسىدىكى بەزى تەپسىلاتلارنىڭ ئورنى بوش ئىدى. كەينى - كەينىدىن ئېلان قىلىنغان فوتو سۈرەتلەرگە، فرانسىسكا ئۆزىنىڭ كۈندىلىك خاتىرىسىدە كىنكاينىڭ شۇ قېتىملىق ساياھىتىنى تىلغا ئېلىپ ئۆتكەنلىكىگە ۋە كىنكاينىڭ بىر ژۇرنال تەھرىر بۆلۈمىگە ئۆز قولى بىلەن يازغان قىسقا بىر پارچە خېتىگە ئاساسەن ئۇنىڭ شۇ قېتىمقى ساياھىتىنىڭ راستلىقىنى بىلدىم. مۇشۇ ماتېرىياللارنى يىپ ئۇچى قىلىپ، كىنكا 1965 - يىلى ئاۋغۇستتا بېللىنھامدىن مادىزون ناھىيىسىگە بارغۇچە مۇشۇ لىنىيىنى بېسىپ ئۆتكەن دېگەن قاراڭ. راش بىلەن شۇ لىنىيىنى بويلاپ بىر قېتىم ساياھەت قىلدىم، سەپەر داۋامىدا ئۆزۈمنى نۇرغۇن جەھەتلەردە روبېرت كىنكايدەك سەزدىم.

كىنكاينىڭ ماھىيىتىنى ئىگىلەش يېزىقچىلىق ۋە تەتقىقات ئىشلىرىدىكى ئەڭ قىيىن ئىش ھېسابلىناتتى. دېمىسىمۇ ئۇ چۈشەنگىلى بولمايدىغان سىرلىق ئادەم ئىدى. بەزىدە ئادەتتىكى ئادەمگە، بەزىدە تۈتۈرۈقسىز ئادەمگە، بەزىدە ھەتتا ئەرۋاھقا ئوخشاپ قالاتتى. ئۇنىڭ ئالىي تەربىيە كۆرگەن ئەڭداشسىز كىشى ئىكەنلىكى ئەسەرلىرىدىن چىقىپ تۇراتتى. لېكىن، ئۇ ئۆزىنى كۈنسېرى مۇكەممەللىشىۋاتقان دۇنياغا بولغان مەپتۇن - لۇق ئىلكىدە شاللىنىپ قېلىنىۋاتقان ئادەم ھەم ئاز ئۇچرايدىغان ئەركەك ھايۋان دەپ بىلەتتى. ئۇ بىر قېتىم ۋاقىتنىڭ كالىسىدە

دىكى «ئېچىنىشلىق ئىنداسى» نى تىلغا ئالغان. فرانسىيىسىكا ئۇنى «ئۇ دارۋىننىڭ تەدرىجىي تەرەققىيات نەزەرىيىسىدىكى تۈرلەرنىڭ كېلىپ - چىقىشىدىن ئىلگىرىكى سىرلىق ھەم غەلىتە دۇنيادا ياشايتتى» دەپ تەزىپلىگەنىدى. كىشىنى جەلپ قىلىدىغان ئىككى مەسىلىگە تېخىچە جاۋاب تېپىلمايۋاتاتتى. بىرى، كىنكاينىڭ فوتو سۈرەتلەر توپلىمىنىڭ دېرىكىنى قىلىشقا ئامالسىز ئىدۇق. خىزمەت خاراكتېرىدىن ئالغاندا، ئۇنىڭدا مىليون پارچە سۈرەت بار ئىدى، لېكىن ھېچ يەردىن تېپىلمىدى. ئۇنىڭ بۇ ئىشقا بولغان قارشى ئۆزىنىڭ بۇ دۇنيادا تۇتقان ئورنىغا بولغان قارشى بىلەن ئوخشاش، شۇڭا ئۇ كۆز يۇمۇشتىن بۇرۇن سۈرەتلەرنى كۆيدۈرۈۋەتكەن دەپ قىياس قىلىشتۇق.

يەنە بىرى، ئۇنىڭ 1975 - يىلىدىن 1982 - يىلىغىچە بولغان مەزگىلىدىكى تۇرمۇشى. بۇ ھەقتە ئىگىلەنگەن ئەھۋاللار تولىمۇ ئاز ئىدى. ئۇنىڭ سېئاتلدا نەچچە يىل ھەيكەللەرنى سۈرەتكە تارتىپ تۇمشۇق تىرەپ تىرىكچىلىك قىلغانلىقىدىن، پىگېت قولتۇقىنىڭ^① مەنزىرىلىرىنى سۈرەتكە تارتىش بىلەن ئىزچىل مەشغۇل بولغانلىقىدىن باشقا ھېچنەمنى بىلمەيتتۇق. تېخىمۇ قىزىقارلىقى، بارلىق سۇغۇرتا ئورۇنلىرى ۋە ھەربىيىدىن قايتقان ئەسكەرلەر ئورگانلىرىنىڭ ئەۋەتكەن خەت - چەكلىرىگە ئۇ ئۆز قەلىمى بىلەن «ئىگىسىگە قايتۇرۇلسۇن» دەپ يېزىپ ھەممىنىسىنى قايتۇرۇۋەتكەنىدى.

ئۇ كىتابنى يېزىشقا تەييارلىق قىلىش ۋە يېزىش جەريانىدا دۇنيا قارىشىم ئۆزگەردى، پىكىر قىلىش ئۇسۇلۇمدىمۇ بۇرۇ-لۇش ھاسىل بولدى. ئەڭ مۇھىمى، كىشىلىك مۇناسىۋەت ئار-قىلىق يەتكىلى بولىدىغان غايىۋى مەنزىلگە بولغان مەنىدىكى نەپ-

① پىگېت قولتۇقى - ۋاشىنگتون شتاتىنىڭ غەربىي شىمالىدىكى دېڭىز قولتۇقى.

رەت تۇيغۇسىمۇ ئاجىزلىشىپ كەتتى. تەكشۈرۈش - تەتقىقات قىلىش نەتىجىسىدە فرانسىسكا جونسون ۋە رۇبېرت كىنكاي بىلەن تونۇشۇپ، كىشىلىك مۇناسىۋەت چېگرىسىنىڭ مەن ئۆي-لىغاندىنمۇ چەكسىز ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدىم. بۇ كىتابنى ئوقۇش داۋامىدا سىزمۇ ماڭا ئوخشاش تەسىراتقا كېلىشىڭىز مۇمكىن.

بۇ ئاسان ئىش ئەمەس. بىخەملىك كۈنساين كۈچىيىپ كېتىۋاتقان دۇنيادا سەزگۈمىز قاشاڭلىشىپ كەتتى، ھەممىمىز ئۆز تىرىكچىلىكىمىز بىلەن ئاۋارە. قايناق ھېسسىيات بىلەن كىشىنى غىدىقلايدىغان مۇلايىم ھېسسىياتنىڭ چېكى زادى نەدە، بۇنى بىلىشكە ئاجىز مەن. لېكىن، بىزدە ھەمىشە بۇرۇنقى كىشىلەرنىڭ قايناق ھېسسىياتىنى مەسخىرە قىلىدىغان، سەمىمىي ۋە چوڭقۇر مۇھەببىتىنى پەردازلاپ ئىپادىلەيدىغان خاھىش بار. شۇڭا بىز ئاشۇنداق يېقىملىق غايىۋى مەنزىلگە قەدەم قويايلىمىز. بۇنداق غايىۋى مەنزىل فرانسىسكا جونسون بىلەن رۇبېرت كىنكاي توغرىسىدىكى بۇ ھېكايىنى چۈشىنىشتە ناھايىتى زۆرۈر. مەن قولۇمغا قەلەم ئېلىشتىن ئاۋۋال ئۆزۈمدە مۇشۇنداق خاھىشنىڭ بارلىقىنى بىلەتتىم.

بۇ ھېكايىنى ئوقۇۋېتىپ شائىر كىالىردىك^① ئېيتقاندەك، ئىشەنچسىزلىكىڭىزنى ۋاقتىنچە بىر ياققا قايرىپ قويسىڭىز، جەزمەن ماڭا ئوخشاش تەسىراتقا ئىگە بولىسىز. سىزمۇ خۇددى مۇزغا ئايلانغان يۈرىكىڭىزدە تانىسا ئوينىغۇدەك سورۇننىڭ بارلىقىنى بايقايسىز.

ئەينى ۋاقىتتا، ۱۷۷۲ - ۱۸۳۴ - يىللار ئارىسىدا، رۇس ئادىمىيەتچىسى ۋە ئىقتىسادىي ئىنقىلاۋىيەتچىسى سىمىون دىنۇپىيەن ئۆزىنىڭ «ئادىمىيەتچىلىك ۋە ئىقتىسادىي ئىنقىلاۋىيەت» ناملىق كىتابىدا بۇ ھېكايىنى تەتقىقات قىلىپ، ئۇنىڭدا كىنكاي بىلەن جونسوننىڭ ھېكايىسىنىڭ بىر قىسمىنى ئۆز ئىچىگە ئالغانلىقىنى بىلدۈرگەن.

① كالىردىك — (1772 — 1834) 19 - ئەسىرنىڭ باشلىرى ئەنگلىيىدە ئۆتكەن ئۇلۇغ شائىر ۋە مۇتەپەككۈر. بۇ ھېكايىنىڭ ئىسمى — «ئادىمىيەتچىلىك ۋە ئىقتىسادىي ئىنقىلاۋىيەت».

ئاپپارات، فوتو ئاپپاراتنىڭ كۆزىدىن بەش، پادىچى ئىشتان، كاجى رەختتىن تىكىلگەن تامبال، كۆڭلەك، بىر پىنجەك بار ئىدى. ئۇ يەتكۈدەك نەرسە - كېرەك ئېلىۋالغانىدى. ئۇنتۇپ قالغان باشقا لازىملىق نەرسىلەرنى يولدا كېتىۋاتقاچ ئېلىۋالسا بولاتتى.

كىنكاي ئۆڭۈپ كەتكەن ئىشتان، كونىراپ كەتكەن دالا ئايىغى، كاجى كۆڭلەك كىيگەن، سېرىق ئاسما باغ تاقىغان، كەڭ تاسمىسىغا غىلاپلىق شۇبىتسارىيە پىچىقى ئېسىۋالغانىدى. ئۇ سائىتىگە قارىدى، سائەت سەككىزدىن ئون يەتتە مىنۇت ئۆتۈپتۇ. ئىككىنچى قېتىم زىۋىت قىلىپ ماشىنىسىنى ئوت ئالدۇردى، كەينىگە ياندۇرۇپ خوتىنى يۆتكىدى - دە، كۈن نۇرى غۇۋا چۈشۈپ تۇرغان كۈچىدىن ئاستا ھەيدەپ چىقتى. بىر پەس-تىلا بېلىنھام كۈچىسىدىن ئۆتتى، ئاندىن ۋاشىنگتون شتاتىدىكى 11 - نومۇرلۇق كوچىغا كىرىپ جەنۇبقا قايرىلدى، پىگېت دېڭىز قولىتۇقىنى بويلاپ نەچچە ئىنگىلىز چاقىرىم مېڭىپ، 12 - نومۇرلۇق دۆلەتلىك تاشيول بىلەن 11 - نومۇرلۇق تاشيول كېسىشىدىغان جايغا بارماي شەرققە بۇرۇلدى.

كىنكاي شۇ تاپتا شەرققە قاراپ يول ئېلىپ، كاسكادې تاغ تىزمىلىرىنى كېسىپ ئۆتىدىغان ئۇزۇن ھەم ئەگرى - توقاي سەپىرىنى باشلىغانىدى. ئۇ بۇ دۆلەتنى سۆيەتتى، ئۆزىنى بىمالال تۇتۇپ كېتىۋاتاتتى. ئارىلاپ - ئارىلاپ خاتىرە يازاتتى. كەلگۈسىدە قايتا كېلىشكە ئەرەزگۈدەك جايلارنى خاتىرىلەيتتى ياكى بىر نەچچە پارچە سۈرەت تارتاتتى. ئۇ بۇ سۈرەتلەرنى «تېز تارتىلغان خاتىرە سۈرەت» دەپ ئاتايتتى. بۇ سۈرەتلەر بەزى جايلارغا يەنە قايتا كېلىپ، تېخىمۇ ئەستايىدىل زىيارەت قىلىش ئويىنى ئۆزىگە ئەسلىتىپ تۇرۇش مەقسىتىدە تارتىلغانىدى. كىنكاي قاش قارايدىغاندا سېوكاندىن شىمالغا 2 - نومۇرلۇق دۆلەتلىك تاشيول تەرەپكە بۇرۇلدى. بۇ تاشيول بىلەن ئامېرىكا-

نىڭ شىمالىي قىسمىنىڭ يېرىمىنى بېسىپ، مىنىسوتا شتاتىغا قاراشلىق دۇلۇسقا بارغىلى بولاتتى. كىنكاى ئۆمرىدە بىرەر ئىتقا ياكى ساپسېرىق بىرەر تايغانغا ئېرىشىشنى تالاي قېتىم ئارزۇ قىلغانىدى. ئىت سەپەرلەردە ھەم ئۆيىدە ئۇنىڭغا ھەمراھ بولاتتى. لېكىن، ئۇ دائىم سىرتلارغا، تولاراق چەت ئەللەرگە كۆپ چىقاتتى، بۇنىڭدا ئىتقا بەك ئۇۋال بولۇپ كېتەتتى، شۇنداقتىمۇ ئۇ بۇ ئىشنى داۋاملىق ئويلايتتى. «نەچچە يىلدىن كېيىن قېرىپ كېتىمەن، دالىلاردا جاپالىق مەشغۇلات ئېلىپ بېرىشقا ماجالىم يەتمەي قالىدۇ، شۇ چاغدا ئىتتىن بىرەرنى تېپىۋالارمەن» دېدى كىنكاى كۆز ئالدىدىن «لىپ» قىلىپ ئۆتۈپ كېتىۋاتقان رەت - رەت ياپىيىپ شىل دەل - دەرەخلەرگە ماشىنىنىڭ ئەينىكىدىن قاراپ كېتىۋېتىپ. ئۇ ماشىنا ھەيدەپ سەپەرگە چىققاندا ھەمىشە خىيال دېڭىزىغا غەرق بولاتتى. شۇ تاپتا ئۇنىڭ كاللىسىغا ئىت توغرىسىدىكى خىيال كىرىۋالغانىدى، روبېرت كىنكاى ئىسمى - جىسمىغا لايىق تەنھا ئادەم - ئۇ يالغۇز بالا، ئاتا - ئانىسى ئۆلۈپ كەتكەن، بىر نەچچە شىرەم تۇغقانلىرى بىلەن بۇرۇنلا ئالاقىسى ئۈزۈلگەن - بىر مۇ يېقىن ئاغىنىسى يوق ئىدى. كىنكاى بېللىنھام كوچىسىدىكى ئەركىن بازارنىڭ خوجايدىنى بىلەن ئۇنىڭغا فوتو ئاپپارات ئۈسكۈنىلىرى سېتىپ بېرىدۇ. خان دۇكان خوجاينىنىڭ ئىسمىنى بىلەتتى. ئۇنىڭ بىر نەچچە ژۇرنال رېداكسىيىسى بىلەن رەسمىي كەسپىي ئالاقىسى بار ئىدى، باشقا ھېچكىمنى تونۇمايتتى، ئۇنىمۇ باشقىلار تونۇمايتتى. ئادەتتىكى كىشىلەر سىگانلاردىن ئاسان دوست تۇتمايدۇ، ئۇ سىگانلارغا سەل ئوخشاپ كېتەتتى. كىنكاى ماريانى ئويلىدى. ماريان ئۇنىڭ بىلەن بەش يىل ئۆي تۇتۇپ، بۇنىڭدىن توققۇز يىل بۇرۇن ئاجرىشىپ كەتكەن. كىنكاى ئەللىك ئىككى ياشقا كىرگەن، ماريان بولسا تېخى

قىرىق ياشقىمۇ كىرمىگەن ئايال ئىدى. ماريان مۇزىكانت، ناخ-
 شىچى بولۇشنى شۇ قەدەر ئارزۇ قىلاتتى، ۋېرىفىنىڭ ھەممە
 ناخشىلىرىنى ئېيتالايتتى. سېئاتلدىكى قەھۋەخانىدا يامان ئەمەس
 ناخشا ئېيتاتتى. كىنكاي ئۆيدە بولسىلا ئۇنى پات - پات ماشىنىغا
 سېلىپ كونسېرت كېچىلىكىگە ئاپراتتى، ئۆزى تاماشىبىنلار
 قاتارىدىن ئورۇن ئېلىپ ئۇنىڭ ناخشىسىنى ئاڭلايتتى. ئۇلار
 كىنكايىنىڭ ئۇزۇن مۇددەت سىرتلاردا يۈرۈشى — ئۇ بەزى-
 دە بىر چىقىپ كەتسە ئىككى — ئۈچ ئاي يوقاپ كېتەتتى —
 ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىغا قىيىنچىلىق ئېلىپ كەلدى. بۇ نۇقتا كىن-
 كايغا ئايان ئىدى. ئۇلار باشتا توي قىلىشقا پۈتۈشكەندە كىنكاي-
 نىڭ قانداق خىزمەت قىلىدىغانلىقىنى ماريان بىلەتتى. ئۇلار
 ئۆز كۆڭۈللىرىدە بۇ ئىشنى مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلالايدىغانلىقى-
 نى ھېس قىلىشقانىدى، نەتىجىدە ئۇنداق بولمىدى. كىنكاي بىر
 قېتىم سۈرەت تارتىپ ئىسلاندىيىدىن قايتىپ كەلگەندە ئۆيدە
 ماريان كۆرۈنىمىدى، «رۇبېرت كىنكاي، سىز بىلەن ئۆي تۇتال-
 مىغۇدەكمەن. گىتارنى سىزگە قالدۇرۇپ قويدۇم، ئىزدىشىپ
 ئۆتەيلى» دېگەن ئىككىلىك خەت تۇراتتى. شۇ ئىشتىن كېيىن
 ئىككىسى بىر - بىرىنى ئىزدەشمىدى. ئارىدىن بىر يىل ئۆتكەندە
 كىنكايىنىڭ قولىغا ئاجرىشىش كېلىد. شىمنا مىسى تەگدى.
 ئۇ ئۇنىڭغا قول قويۇپ ئەتىسىلا ئايروپىلان بىلەن
 ئاۋسترالىيىگە كەتتى. كىنكاي يېرىم كېچىدە مونتانا شىتاتىغا
 قاراشلىق كارىسپېرغا كېلىپ كېچىنى شۇ يەردە ئۆتكۈزدى. «قانائەت مېھمانخانىسى»
 نىڭ ياتىقى ئەرزان ئىدى. ئۇ يۈك - تاقلىرىنى بىر ئۆيگە
 ئەكىردى. ئۆيدە ئۈستەل چىرىغىدىن ئىككىسى بار ئىدى، بىرى-
 نىڭ لامپۇچكىسى كۆيۈپ كەتكەنىدى. كىنكاي كارىۋاتتا «ئاف-
 رىقىنىڭ يېشىل تاغلىرى» دېگەن كىتابنى ئوقۇپ ياتتى. ئىچى-
 كەن پىنۇسىدىن شۇ يەردىكى قەغەز زاۋۇتىنىڭ ھىدى كېلەتتى.

ئۇ ئورنىدىن سەھەر تۇرۇپ قىرىق مىنۇت يۈگۈردى، دۈم يېتىپ تايىنىش ھەرىكىتىنى ئەللىك قېتىم قىلدى. فوتو ئاپپاراتلارنى شتانكا ئورنىدا كۆتۈرۈپ كۈندىلىك بەدەن چېنىقتۇرۇشنى تاماملىدى.

ئۇ مونتانا تاغ چوققىسىدىن ئۆتۈپ شىمالىي داكوتا شتاتىغا كىردى. تاپتا قىزىق بۇ تۈزلەڭلىك ئۇنى تاغ تىزمىلىرى ۋە دېڭىزغا ئوخشاش ئۆزىگە جەلپ قىلىۋالدى. بۇ جاي بىر خىل تەبىئىي گۈزەللىككە ئىگە ئىدى. ئۇ نەچچە قېتىم توختاپ، ئۈچ پۇتلۇق جازىنى تىكلەپ بەزى دېھقان ئۆيلىرىنى رەڭسىز سۈرەتكە تارتىتى، بۇ جايدىكى مەنزىرىلەر ئۇنىڭ گېئومېترىك سىزىق تەلپىدىگە بەكمۇ مۇۋاپىق كېلەتتى. ئىندىئانلارنىڭ قالدۇرۇق يەرلىرى كىشىنىڭ كۆڭلىنى غەش قىلاتتى، بۇنىڭ سەۋەبىنى ھەممە ئادەم بىلەتتى، ئەمما ھېچكىمنىڭ چاتىقى يوق ئىدى. بۇ خىلدىكى قالدۇق يەرلەرنى ۋاشىنگتون شتاتىنىڭ شىمال تەرىپىدىكى ياكى ئۇ كۆرگەن ھەرقانداق يەرلەردىن ياخشى دەپ كەتكىلى بولمايتتى.

14 - ئاۋغۇست ئەتىگەندە ئۇ دۇلۇستىن يولغا چىقىپ، ئىككى سائەتتىن كېيىن شەرقىي - شىمالغا قايرىلىپ ھېربېن بىلەن رودا كېنىنىڭ ئارقا يولغا تۇتىشىدىغان يولغا چۈشتى. ھاۋادا قىزغۇچ چاڭ - توزانلار پۇرقىراپ ئۇچۇپ يۈرەتتى. بۇ يەردە سۇپېرىئور كۆلى بويىغا جايلاشقان پرىستانتا رۇدا توشۇيدىغان كېمىلەر ئۈچۈن مەخسۇس ياسالغان ماشىنىلار بىلەن پويىز بار ئىدى. كىنكا يىر چۈشتىن كېيىن ھېربېننى ئايلىدى. نىپ چىقتى، ئەمما بۇ يەردىن بوب زىمبېرمان دىلان^① چىققان بولسىمۇ بۇ جاي كۆڭلىگە ياقىمىدى.

ئۇ دىلاننىڭ «شىمالدىن كەلگەن قىز» دېگەن مۇشۇ ناخشىدا

① بوب زىمبېرمان دىلان — (1941 —) ئامېرىكىلىق مۇزىكانت.

سىنىلا ياقتۇراتتى. بۇ ناخشىنى ئېيتالايتتى ھەم گىتار بىلەن چالالايتتى. كىنكاي ئالامەت چوڭ قىزىل توپىلىق ئورەكلەرگە تولىغان بۇ جايدىن ئايرىلغاندا مۇشۇ ناخشىغا غىڭشىپ ماڭدى. ماريان ناخشىنى گىتارغا تەڭشەش قىلىپ ئېيتىش ئۈچۈن ئۇنىڭغا گىتار چېلىشنىڭ ئاساسىي قائىدىلىرىنى ئۆگىتىپ قويغانىدى. ئۇ بىر قېتىم ئامازون دەرياسى ۋادىسىنىڭ مەلۇم بىر يېرىدىكى «مىكلائېل» مەيخانىسىدا غەرق مەست بىر پاراخوت ھەيدىگۈچىگە: «مارياننىڭ ماڭا قالدۇرغىنى مېنىڭ ئۇنىڭغا قال-دۇرغىنىمدىن كۆپ» دېگەنىدى، ئەمەلىيەتتىمۇ شۇنداق ئىدى. سۈپىرىئور دۆلەتلىك ئورمانلىقنىڭ مەنزىرىسى ئىنتايىن گۈزەل ئىدى. بۇ جاي بىر چاغلاردا يۇرت ئارىلاپ كۆن - خۇرۇم سودىسى قىلىدىغان سودىگەرلەرنىڭ يۇرتى ئىدى. ئۇ ياش چاغلىرىدا جاھان كېزىپ ئوقەت قىلىدىغان پەيتىنىڭ ئۆتۈپ كەتمەسلىكىنى ئارزۇ قىلغانىدى، ئۇ چاغدا ئۇنىڭمۇ جاھانكەزدى سودىگەر بولۇپ قېلىشى مۇمكىن ئىدى. كىنكاي ئوتلاقىتىن ئۆتۈپ كېتىپ ۋېتىپ ئۈچ چېپار بۇغىنى، بىر قىزىل تۈلكىنى، يەنە نۇرغۇن بۇغىنى كۆردى. بىر كۆلچەكنىڭ يېنىدا توختاپ غەلىتە شاخلىغان دەرەخنىڭ سۇغا چۈشكەن ئەكسىنى سۈرەتكە تارتتى. ئاندىن كېيىن كابىنىكىدا ئولتۇرۇپ قەھۋە ئىچتى. «تۆگە» ماركىلىق تاماكىسىنى چەككەچ، ئاق قېيىنزارلىقتىن چىقىۋاتقان شامالنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالدى.

«بىر ئايال ھەمراھ بولغان بولسا قانداق ياخشى بو-لاتتى! — دېدى ئۇ كۆڭلىدە ئاغزىدىن چىقىۋاتقان تاماكا ئىسى-نىڭ كۆل تەرەپكە كېتىۋاتقانلىقىغا قاراپ، — ئادەم قېرىسا بەكمۇ يالغۇزچىلىق تارتىپ قالىدىكەن.» ئۇ مۇشۇنداق يىل بويى سىرتلاردا يۈرسە ئۆيىدە قالغان ھەمراھىغا ئېغىر ئازاب بولاتتى، بۇنى ئۇنىڭ ئۆزىمۇ بىلەتتى.

كىنكاي بېلىنھامدىكى ئۆيىدە سېئالتىدىكى ئېلان شىركى-

ئىشلەيدىغان شەرەنداز بىر ئايال رېژىسسور بىلەن ئارد-
 لاپ - ئارىلاپ ئۇچرىشىپ تۇراتتى. ئۇنىڭ بىلەن بىر قېتىملىق
 ھەمكارلىق تۈرىدە تونۇشۇپ قالغانىدى. ئۇ قىرىق ئىككى ياش-
 لىق، ئەقىللىق ۋە چىقىشقاق ئايال ئىدى. بىراق، كىنكاينىڭ
 ئۇنىڭغا كۆڭلى چۈشمىدى، ئۇنى مەڭگۈ ياخشى كۆرۈپ قېلىش-
 ىمۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى. بىلەن ئىككىلىنىپ قالغانىدى.
 بەزىدە ئىككىلىنىشنىڭ ئىچى پۇشۇپ كېچىنى بىللە ئۆتكۈ-
 زەتتى، كىنو كۆرەتتى، پىۋا ئىچەتتى، ئاندىن كېيىن پەردىشەپ-
 نى قايرىپ قويۇپ بىرگە بولاتتى. ئۇ ئايال ئىككى قېتىم ياتلىق
 بولغان، ئالىي مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان چاغلىرىدا مەيخانلاردا كۈت-
 كۈچلىك قىلغانىدى. ھەر قېتىم بىللە ياتقاندا ھەمىشە كىنكايا
 «سەز بەك ياخشى، روبېرت، سەزگە يېتىدىغان ئادەم يوق، مەن
 ھېچكىمنى سەزگە ئوخشاشمايمەن» دەيتتى.
 كىنكايا ئەرلەر مۇشۇنداق گەپلەرگە خۇشتار، دەپ ئويلايت-
 تى. بىراق، تەجربىسىز بولغاچقا، ئۇ راست گەپ قىلىۋاتام-
 دۇ، يوق، بۇنى بىلىشكە ئامالسىز ئىدى. بىر قېتىم ئۇ ئايال
 ھەقىقەتەن كىنكاينىڭ ئېسىدىن چىقىپ كەتمەيدىغان بەزى گەپ-
 لەرنى قىلدى. «روبېرت، سەزنىڭ ۋۇجۇدىڭىزغا بىر ھاياتلىق
 يوشۇرۇنغان، ئۇنى سۇغۇرۇپ چىقىرىشقا لايىق ئەمەسمەن، بۇ-
 نىڭغا تولىمۇ ئاجىزلىق قىلىمەن، قۇربىم يەتمەيدۇ. بەزىدە
 سەزنى ئۇزاق زامانلاردىن بېرى مۇشۇ يەردە ياشاپ كېلىۋاتقان،
 بۇنىڭدىن ئىلگىرى ھېچقايسىمىز چۈشمىزدىمۇ كۆرۈپ باقمىغان
 بىر پىنھان جايدا ياشىغان ھالەتتە تەسەۋۋۇر قىلىمەن. ماڭا
 ناھايتى كۆيۈنىشىڭىز، يەنىلا سەزدىن قورقىمەن. سەز بىلەن
 بىللە بولغاندا ئۆزۈمنى تۇتۇۋالمايمەن، ئەس - ھوشۇمنى يوقى-
 تىپ، قايتا ئەسلىگە كېلەلمەيدىغانلىقىمنى سەزمەن.»
 كىنكايا ئۇ ئايالنىڭ نېمە دېمەكچى بولغانلىقىنى غۇۋا چۈ-
 شنەتتى، ئەمما تازا تېگىگە يېتەلمەيتتى. ئۇ ھېلىمۇ شتاتنىڭ قا-